

Energiveteranenes¹ kommentarer til Civita-notat 29/2015 «En bedre forvaltning av norske vannkraftressurser»

Notatet påpeker en rekke uheldige sider i forbindelse med dagens forvaltning av norske vannkraftressurser. I det følgende blir deler av notatet kommentert.

Skille mellom produksjon og nett.

I og med at forholdene innen produksjon og overføring er totalt forskjellige, er det svært uheldig at notatet ikke i større grad rendyrker problemstillingen rundt selve vannkraftressursene.

- 1) Notatet påpeker at «som følge av politiske føringer, økonomisk vekst, demografisk utvikling og klimaendringer står kraftbransjen det neste tiåret overfor tidenes største investeringsbehov.» Dette gjelder imidlertid i det all vesentlige grad nettsiden.

På produksjonssiden, derimot, er det ikke noe påtrengende investeringsbehov. Det ikke noe krav om at kommunale og fylkeskommunale kraftselskaper skal være med på nye utbyggingsprosjekter. Det er kun vedlikehold og nødvendige oppgraderinger som vil kreve kapital på produksjonssiden.

- 2) Notatet nevner Reitenutvalgets innstilling (mai 2014), men tar ikke inn over seg betydningen av konklusjonen om «et selskapsmessig og funksjonelt skille mellom den regulerte og konkurranseutsatte virksomheten». Med et slikt skille vil man få rendyrkede produksjonsselskaper med beskjedent behov for tilføring av kapital. Det er nettet, og ikke vannkraftressursene som trenger kapital. På nettsiden trengs en opprydding i struktur og eierforhold, men det er en annen sak enn forvaltning av de norske vannkraftressurser.

Hva er riktig utbytte fra produksjonsselskaper?

Det er uklart om det i notatet menes at det er uheldig med store utbytter fra kraftproduksjonen, eller om det tvert i mot er uheldig med små.

- 1) Notatet viser på side 2 til rapporten "Kartlegging og anbefaling til god eierstyring i kraftnæringen", skrevet av ThemaConsulting Group, bestilt av Energi Norge i 2014. Denne rapporten problematiserer de offentlig eide kraftselskapenes muligheter til å møte investeringsbehovet i ny produksjon og kapasitet i elektrisitetsnettverket. Rapporten viser for eksempel til at utbyttene fra de 60 største norske kraftselskapene gjennom de to siste årene i snitt har ligget på over 90 prosent av resultatet. I åtte prosent av selskapene har utbyttegraden vært på over 100 prosent av resultatet.

Dvs.: Eierne har vært for grådige med å ta ut utbytte.

¹ Energiveteranene er en uavhengig gruppe personer med bakgrunn fra norsk energiforsyning: Hans O. Bjøntegård, Erling Diesen, Hans H. Faanes, Erik Fleischer, Jon Ingvaldsen, Lars Thue og Jon Tveit. Se: www.Energiveteranene.no

2) På side 11 i notatet står det: «Dersom et selskap ikke lenger finner tilfredsstillende investeringsmuligheter innenfor den valgte kjernevirksomheten, bør selskapet, i teorien, gi midlene tilbake til eieren, og ikke investere i annen type virksomhet, der grunnlaget for komparative fortrinn er mindre eller ikke eksisterende.»

Dvs.: Eierne tar ut for lite utbytte

Siden produksjonsselskapets overskudd for en vesentlig grad er grunnrente, bør de offentlige eiere ta ut dette overskuddet (etter at nødvendig vedlikehold er dekket) som utbytte. Så får prioriteringen mellom investeringer i produksjonsselskapet og eierens andre investeringsbehov bli en politisk beslutning.

I notatet gjøres det et stort nummer av alle uheldige beslutninger som er tatt av eiere av og styrer i produksjonsselskaper.

Her er det å bemerke at styrer ikke bør kunne fatte beslutninger ut over vedlikehold og nødvendige oppgraderinger.

Den kommunale eiers rett til å foreta risikofylte investeringer er en sak som går langt ut over forvaltning av vannkraftressursene og griper inn i det kommunale selvstyret.

Kommentarer til de løsninger notatet fremmer.

Så vidt man kan se er notatets forslag til å bedre forvaltningen av vannkraftressursen å foreta en delprivatisering av produksjonsselskapene. (ut over den 1/3 som er tillatt i dag?)

Det drøfter ikke om dette kunne ha hindret de uheldige omstendighetene. Det er nok av eksempler på at private selskaper gjør dårlige investeringer. Det drøfter heller ikke hvem som i tilfelle kan ha midler til å foreta store oppkjøp i bransjen. Åpnes det for allment oppkjøp kan man ikke hindre at investorer man ikke vil ha i denne bransjen kjøper seg inn. (Russiske oligarker)

Heller ikke sikkerhetsaspektet ved å få fremmede eiere inn i systemet blir berørt.

Aspektet av skattlegging av utenlandske investorer behandles ikke. Vi har nylig sett hvor dårlig norske skatteavtaler med andre land er. (Trans Ocean saken) Høyre har tidligere hevdet at Norge kunne hente inn overskuddet fra vannkraftsektoren ved hjelp av skatt. Det kan betviles sterkt at det går greit.

Det vises til en setning om at «man bør la seg inspirere av forvaltningen av petroleumsressursene på norsk sokkel». Der er det imidlertid nok av skrekkeeksempler (riktignok flere før Statoil ble delprivatisert): Mongstad utvidelsen ca. 20 mrd. kr tap. Gasskraftverkene som nå ruster ned. Alle overskridelsene ved Statoils feltutbygginger, hvor flere adm. dir. har måttet gå. Ja selv Helge Lund som gikk frivillig, etterlater seg jo store tap ved investeringen i oljesand.

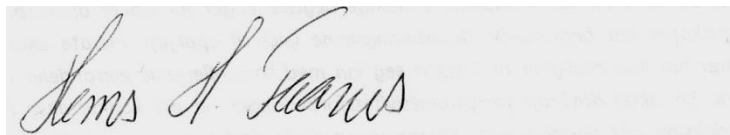
Det er nok til å si: For all del se ikke på hva man har gjort i oljebransjen.

Oppsummering.

I notatet påstås at hvis man ønsker «en bedre forvaltning av samfunnets ressurser i kraftbransjen, er det mye som tyder på at flere private aktører som eiere, er beste mulighet». Denne påstanden er på ingen måte godtgjort.

Det er uheldig at kapitalbehovet i nettsektoren brukes som argument for å diskvalifisere (fattige) kommunale eiere i produksjonssektoren.

På vegne av energiveteranene

A rectangular box containing a handwritten signature in black ink. The signature is written in a cursive style and appears to read 'Hans H. Faanes'.

Hans H. Faanes